

radu s raznovrsnim materijalima. Da li je muzej/galerija u kojoj radite imao/la sluha za ove promjene i da li su po svojoj opremljenosti spremni za prihvaćanje novih vrsta materijala?

8. Problem muzejske arhitekture veoma je važan, posebno za muzeje/galerije suvremene umjetnosti, jer se očekuje da će i sama arhitektura odražavati »modernost« vremena. Na žalost, u Jugoslaviji je veoma mali broj novih muzejskih zgrada, i uopće zgrada namjenski građene za muzeje i galerije. Tko je i kada projektirao zgradu u kojoj je smješten vaš muzej/galerija? Kako se u toj konkretnoj arhitekturi »ponaša« stalni postav i izložbe — koje su sve prednosti, a koje mane? Da li planirate rješavanje problema unutrašnjeg i vanjskog prostora zgrade i na koji način?
9. Što biste, s muzeološke točke gledišta, istakli kao karakteristično za muzej/galeriju u kojoj radite?

Galerija savremene likovne umetnosti Novi Sad

Grozdana Šarčević

Prilježeno: 17. 3. 1986.

Pokušavajući da dam što je moguće konkretnije odgovore na jasno sročena pitanja u Upitniku za muzeje i galerije moderne umjetnosti u Jugoslaviji, a istovremeno i da predstavim Galeriju savremene likovne umetnosti u Novom Sadu, bar u osnovnim crtama, suočila sam se sa izvesnim teškoćama delikatne prirode. Možda zato što je to relativno mlada institucija, koja će tu svoju »mladost«, opet možda, još dugo zadržati zbog problema koji je prate od osnivanja do danas i tiču se opštih i posebnih uslova rada, strukture i obima njenog kolektiva; i drugog.

1) U Novom Sadu, 1966. godine, osnovana je Galerija savremene likovne umetnosti, Odlukom Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine. U trenutku kada zvanično otpočinje svoj rad, 1. marta 1967. godine, njen kolektiv čine troje stalno zaposlenih: direktor, sekretar,

Sportski i poslovni centar »Vojvodina« u Novom Sadu u okviru kojeg su i izložbene prostorije Galerije savremene likovne umetnosti

kustos. A taj njen početnički rad privremeno se odvija u kancelarijama Spomen-zbirke Pavla Beljanskog u Novom Sadu. Izložbena delatnost, sve do danas, realizuje se u prostorijama koje se iznajmljuju; na duže ili kraće vreme. Najveći broj izložbi u organizaciji Galerije savremene likovne umetnosti održan je u izložbenim prostorijama Galerije Matice srpske u Novom Sadu (oko 70).

Svoju prvu stalnu izložbu **Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek** Galerija savremene likovne umetnosti otvorila je 28. juna 1984. godine, u zgradi Sportskog i poslovnog centra (SPC) »Vojvodina« u Novom Sadu, sa kojim je sklopljen ugovor o korišćenju izložbenog prostora (606 m²) na prvom spratu; za narednih pet godina (do 1. aprila 1989. godine). Kancelarije i depo Galerije nalaze se u Ulici JNA br. 45, od novembra 1968. godine do danas, u zgradi gde su smeštene i kancelarije Skupštine opštine »Stari grad«, kao i Geodetskog zavoda »Geoplan« u Novom Sadu. A njen kolektiv danas čine devetoro stalno zaposlenih lica (troje su kustosi — dvoje sa zvanjem »viši«). Fond Galerije savremene likovne umetnosti podrazumeva 1326 dela u vlasništvu, od kojih je na stalnoj izložbi **Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek** izloženo 101 delo. Osim toga, od osnivanja do danas, Galerija koristi i 428 dela koja su u vlasništvu Galerije Matice srpske u Novom Sadu, a koja je vršila otkupe slika, grafika, crteža i skul-

ptura iz perioda moderne i savremene umetnosti u godinama pre osnivanja Galerije savremene likovne umetnosti. Takođe, koristi se i određen broj dela otkupljenih od strane Izvršnog veća Skupštine SAP Vojvodine, SIZ-a kulture Vojvodine i drugih. Međutim, većina tih dela nije zvanično preuzeta na trajno korišćenje od strane Galerije savremene likovne umetnosti, mada su joj mnogi od tih otkupa načelno bili namenjeni. Na kraju, treba podvući da se ona u Vojvodini zvanično ubraja u red institucija od posebnog pokrajinskog značaja, ali nema trajnije rešen problem izložbenog prostora, a ni sadržaji zbirki nisu joj na zavidnom nivou.

2) Kada se radi o koncepciji zbirki, već iz prethodno navedenih podataka je jasno da se ne može govoriti o sprovođenju neke strože utvrđene otkupne politike i plana formiranja zbirki; pogotovo što su one do sada umnogome obogaćivane poklonima od strane umetnika. Sredstva za otkupe kojima Galerija raspolaže, a to znači da te otkupe predlaže Stručni kolegijum Galerije i Zbor radnih ljudi ih po pravilu usvaja, toliko su oskudna da ne mogu čavajati ni solidniju dopunu postojećih zbirki (slika, grafika, crteža, skulptura), formiranih kupovinom kad se šta moglo kupiti i primanjem poklona; a da i ne spominjemo ostale, kojima Galerija po svojoj proklamovanoj koncepciji treba da raspolaže. Jer, ona proučava, prati i javnosti prikazuje po-

jave u umetnosti naroda i narodnosti na području Vojvodine tokom XX veka. I to kako u oblastima likovnih umetnosti, tako i u domenu tzv. primenjenih umetnosti, dizajna, arhitekture.

U uslovima koji se iz prethodno izloženog mogu naslutiti, težnja zaposlenih u Galeriji da modernu i savremenu umetnost na području Vojvodine prate integralno, u kontekstima razvoja umetnosti u SR Srbiji, Jugoslaviji i šire, samo delimično se ostvaruje i, s obzirom na sve ostale okolnosti, najuspješnije se realizuje putem priređivanja izložbi od kojih, na žalost, u većini slučajeva u Galeriji ostaju samo katalogi, nešto foto-dokumentacije (sa po kojim dijapozitivom) i ono što se povodom tih izložbi objavi u štampi i ponekom časopisu. Dakle, putem izložbi i kataloga beleže se značajnije pojave umetnosti XX veka i u tekućoj umetničkoj praksi; zaokružuju se opusi pojedinih umetnika, koji žive i rade na području Vojvodine i drugih.

3) Pri koncipiranju prve stalne izložbe **Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek**, za javnost otvorene 28. juna 1984. godine, sadržaji umetničkih zbirki Galerije, obim izložbenog

stvaralaštva u Vojvodini, sa akcentom na pojavama u umetnosti posle drugog svetskog rata. Pri tome, je istaknut kontinuitet u likovnom stvaralaštvu od 1980. godine, a izložbom obuhvaćeno ukupno 222 dela (137 slika, 30 grafika, 20 crteža, 35 skulptura), od ukupno 122 autora; uz napomenu da je prva polovina veka prikazana izborom samo slika. A najuočljivija manjkavost ove izložbe je u odsustvu ostvarenja u duhu novih pojava u umetnosti 70-tih godina; inače brojnih i pažnje vrednih u Vojvodini. Svakako, treba još napomenuti da se stalna izložba, čija se sudbina može smatrati izvesnom do isteka ugovora između Galerije i SPC »Vojvodina«, pod uslovom da se ugovor poštuje do predviđenog roka (1. aprila 1989. g.), povremeno demontira. I to delimično, ili u celini, zbog održavanja tekućih kameranih, studijskih i drugih izložbi. A predviđaju se i izmene u njenoj postavci, do kojih će možda doći u narednoj, 1987. godini.

4) Na planu dosta žive izložbene delatnosti Galerije poseban značaj se pridaje studijskim izložbama, kao rezultatima proučavanja pojedinih perioda u umetnosti XX veka

sa muzejima i galerijama iz inostranstva.

5) U tekućem radu Galerije podrazumevaju se kontakti sa umetnicima i posete ateljeima. Godišnji programi izložbene delatnosti sve više se formiraju u saglasnosti sa rezultatima tekuće prakse u likovnom stvaralaštvu; naročito pri planiranju izložbi kamernog karaktera. 6) Posebno razrađenih obrazovnih programa u Galeriji nema, niti kustosa i službi koje bi se tom vrstom aktivnosti posebno bavile. Ovaj vid delatnosti, pre otvaranja stalne izložbe, odvijao se putem organizovanja kameranih izložbi u prostorijama mesnih zajednica, domova kulture i sličnim, u Novom Sadu i drugim gradovima u Vojvodini. Najveći broj izložbi ove vrste priređen je u prostorijama Srednje medicinske škole »7. april« u Novom Sadu (oko 30).

Organizuju se i razgovori sa publikom tokom održavanja pojedinih izložbi, a u poslednje vreme, od kada je otvorena stalna izložba **Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek**, za unapred najavljene grupne posete, obezbeđuju se usmene stručne informacije od strane kustosa Galerije, o izložbama, pojedinih eksponatima i autorima izložbenih dela.

7) Poučeni iskustvom propusta učinjenih u odnosu na nove pojave u umetnosti 70-tih godina, članovi Stručnog kolegijuma Galerije savremene likovne umetnosti su se postavili znatno fleksibilnije i otvorenije u odnosu na pojave karakteristične u umetnosti 80-tih godina; ne samo na planu izložbene delatnosti Galerije već i u pogledu otкупа.

8) Tokom poslednjih godina, u više navrata je organizovano razmatran prostorni problem Galerije savremene likovne umetnosti i planirana izgradnja posebne zgrade za potrebe Galerije, najverojatnije posle 2000-te godine.

Iznajmljeni izložbeni prostor u zgradi SPC »Vojvodina«¹ u Novom Sadu, koji se od 1984. godine koristi, prilagođen je prethodno potrebama Galerije, ugrađivanjem fiksnih i pokretnih panoa, kao i posebnog sistema za osvetljavanje

Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek – detalj stalne izložbe iz Galerije savremene likovne umetnosti u Novom Sadu

prostora u SPC »Vojvodina« (225 dužnih metara, sa pokretnim panoima) i drugi momenti nametnuli su zaborav prvobitne želje da se savremena umetnost u Vojvodini predstavi komparativno sa srodnim pojavama u umetnosti čitave naše zemlje; kao i namera u pogledu širine zahvatanja problema i pojava u savremenoj umetnosti na području Vojvodine. Tako, proizašla iz realnih mogućnosti, koncepcija stalne izložbe Galerije savremene likovne umetnosti podrazumeva jedan od mogućih preseka likovnog

u Vojvodini, proučavanja karakterističnih pojava, retrospektivnih sagledavanja aktivnosti pojedinih umetnika. Te izložbe prate monografska izdanja Galerije, u ediciji »Likovna umetnost u Vojvodini, XX vek«. Priređuju se i izložbe iz domena likovnog stvaralaštva mladih stvaralaca, jednom godišnje. Ostvaruje se saradnja sa drugim muzejima i galerijama u našoj zemlji, a priređuju i izložbe koje proizlaze iz konvencija o kulturnoj saradnji naše zemlje sa drugim zemljama i na taj način uspostavlja saradnja

1 Projekat Građevinskog fakulteta – Instituta za arhitekturu i urbanizam, Sarajevo; vodeći projektanti – glavni nosioci zadataka: profesori arhitekture Janković – Bulić, s ekipom.

prostorija. Na projektu prilagodavanja tog prostora potrebama Galerije radili su direktor Galerije Slobodan S. Sanader (konsultujući se sa kustosima i ostalim članovima kolektiva) i Mirko Stojnić, arhitekta-dizajner iz Novog Sada.

9) Delatnost Galerije savremene likovne umetnosti evidentna je ne samo u kulturnoj javnosti Novog Sada, Vojvodine već i u čitavoj našoj zemlji, pa čak i šire od toga, mada se njen rad skoro dvadeset godina odvija u dosta nepovoljnim uslovima u pogledu prostora, broja zaposlenih i drugog.

Galerija likovnih umjetnosti, Osijek

Vlastimir Kusik

Primljeno: 17. 3. 1936.

1. Prije negoli je smještena u zgradu gdje je danas i s nazivom koji sada ima, Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku prošla je dvije faze — prvu kao zbirka u okviru Muzeja Slavonije, drugu kao samostalna galerijska ustanova ali bez odgovarajućeg prostora, stručnog kadra i prikladnog i stalnog postava.

Ideja da se zbirka slika izdvoji i formira kao samostalna galerijska ustanova, začeta 1940. g. realizirana je zahvaljujući dru Antunu Baueru 1941. g. S vremenom se fundus povećavao ali problemi s prostorom bili su glavni razlog što se zbirka nije učinila dostupnom javnosti na odgovarajući način. Zalažanjem umjetnika i kulturnih radnika, posebno Ljube Babića, bogati fundus je bio izložen, što je 1964. g. uvjetovalo dobivanje zgrade na Bulevaru JNA 9, gdje je Galerija i danas. Zbirka je smještena u zgradu odgovarajućih prostornih mogućnosti a promijenjen je i naziv ustanove.

Rješenje sa zgradom pokazalo se dobrim. Adaptacije što su uslijedile sve više i bolje privode prostor željenoj, galerijskoj funkciji.

Zbirke Galerije formirane su u dugom periodu budući da je Muzej jedna od najstarijih muzejskih ustanova u nas (osnovan 1877. g.) Koначно, Galerija je baštinik bogatog likovnog nasljeđa grada Osijeka pa

je pravo čudo da se Galerija formirala tako kasno.

Nakon rata fundus se povećavao djelovanjem Komisije za konfiskaciju kulturno-historijskih spomenika Hrvatske a kasnije su umjetnine dobivane otkupom Republičkog fonda. Zbirke sadrže slike, crteže, grafike i skulpture iz 18, 19. i 20. stoljeća.

2. Fundus umjetnina podijeljen je na tri zbirke: zbirku slika iz 18. i 19. stoljeća; zbirku slika, crteža i grafika iz 20. stoljeća i zbirku skulptura. Voditelji zbirki su tri kustosa koji, uz ostalo, vode brigu i o otkupu. Ponude za otkup predlažu i obrazlažu Stručnom kolegiju, potom se prijedlog za dodjelu sredstvava prosljeđuje na RSIZ (za spomenički rad) ili na općinski SIZ (za djelo suvremenog autora).

Budući da je slikarstvo 19. stoljeća u Osijeku najvredniji umjetnički kompleks i da se tim djelima Galerija ponajviše bavi, dat je prioritet tim umjetninama koje su — kako stilsko-tematski, tako i po autorima, sa slikarima Hotzendorffom i Waldingerom zaokružene. To je središnji dio ukupnog fundusa i stalnog postava. K tome, značajna su djela iz 18. stoljeća, pogotovu djela stranih majstora koji su ovdje djelovali, te djela iz 20. st., osobito ona koja pripadaju secesiji i hrvatskom modernizmu.

3. Konceptija stalnog postava prati karakter fundusa. U estetskom pogledu postav je izbor najvredni-

jih djela po navedenoj kronološko-stilskoj i tematskoj tipologiji. Do sada je postav mijenjan u nekoliko navrata a nije isključena mogućnost daljnjih promjena. Za sada, izbor djela odgovara postojećim mogućnostima prostora i fundusa. Ako i bude promjena, one će ovisiti o djelima koja će stizati u Galeriju; pritom mislimo prvenstveno na donacije, što može uvjetovati eventualne promjene.

4. Izložbeni prostor Galerije velikom i izgledom odgovara potrebama i željama izložbene djelatnosti. Realiziramo 12—18 izložbi godišnje, provodeći zacrtanu izložbenu koncepciju, koja se temelji na izlaganju likovne baštine grada i regije te temama iz jugoslavenske povijesti umjetnosti. Nadalje, važan dio izložbenog programa su studijske izložbe na temu obrade materijala u fundusu. S najmanje tri izložbe godišnje obrađujemo suvremenu umjetnost — kako postavljanjem autorskih pojedinačnih tako i skupnih tematskih izložbi. Dio ovog programa ostvarujemo kao organizatori i autori, a poneke izložbe, principom razmjene preuzimamo iz drugih galerija ili institucija.

Ovakva koncepcija izložbene aktivnosti u punoj mjeri udovoljava traženoj i željenoj djelatnosti, što se od galerije i očekuje. Obim ove aktivnosti ograničen je financijskim okolnostima, na što međutim, ova ustanova ne može utjecati.

Zgrada Galerije likovnih umjetnosti u Osijeku

